

A parkolási díj iránti igények behajtásával kapcsolatos perek egyes jogalkalmazási kérdései¹

A parkolási díjigénnyel összefüggő perekben felmerülő vitás jogalkalmazási problémák közül a Legfelsőbb Bíróság közelmúltban hozott 2/2005. KPJE számú jogegységi határozata választ adott az alábbi kérdésekre:

- az önkormányzati rendeleten alapuló parkolási díj (pótdíj) iránti követelés érvényesítése bírósági útra tartozik,
- az önkormányzat által alapított intézmény, illetve gazdasági társaság a fenti követelést felperesként érvényesítheti,
- az eljárás a parkolás helye szerint illetékes bíróság előtt is megindítható,
- a bíróság jogerős határozatát adók módjára kell behajtani.

A bírói gyakorlatban további – a jogegységi határozat által nem érintett – vitás kérdések várnak megválaszolásra, melyek közül az alábbiakkal foglalkozik az anyag:

- 1. A parkolási díj iránti igény jogosultja (felperesi legitimáció kérdése)**
- 2. A parkolási díjtartozás kötelezettje (alperesi legitimáció kérdése)**
- 3. A parkolással keletkező jogviszony természete, következményei**
- 4. A bizonyítási teher**
- 5. A pótdíj mértéke, jogi természete, a pótdíj utáni kamat kérdése**

1. A parkolási díj iránti igény jogosultja (felperesi legitimáció kérdése)

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) 1. § (1) bekezdése szerint a község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye önkormányzata (a továbbiakban: helyi önkormányzat) a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi érdekű közügyekben önállóan jár el. Az (5) bekezdés értelmében a törvény a helyi önkormányzatnak kötelező feladat- és hatáskört is megállapíthat. Az Ötv. 6. § (1) bekezdése alapján a község, a város, a főváros és kerületei minősülnek települési önkormányzatnak.

Az Ötv. 8. §-ának (1) bekezdése értelmében a települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében a helyi közutak és közterületek fenntartása. A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kötv.) 33. § (1) bekezdésének c) pontja és 34. §-ának (2) bekezdése alapján a közút forgalmi rendjét a közút kezelője alakítja ki, a helyi közutak forgalmi rendjét tehát a helyi önkormányzat. A Kötv. 15. §-ának (3) bekezdése szerint a közút területén vagy a közút területén kívüli közterületen létesített, illetőleg kijelölt várakozóhelyen a közút kezelője díj és pótdíj szedését rendelheti el. (Ezzel összhangban az Ötv. 63/A. §-ának h) pontja

¹ Az előterjesztést megvitatta a Fővárosi Ítéletábrla Polgári Kollégiuma a 2005. november 28-i ülésén.

feljogosítja a fővárosi önkormányzatot, hogy rendeletben szabályozza a főváros parkolási és parkolásgazdálkodási rendszerét, a kiemelten védett és védett parkolási övezeteket és az alkalmazandó várakozási díjak megállapítását. Budapest főváros területére 2005. július 1. napjáig volt hatályban a többször módosított 38/1993. (XII. 27.) Főv. Kgy. rendelet. 2005. július 1-jétől pedig hatályba lépett a 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet, amely Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek szabályozásáról szól.)

A parkolási díj és pótdíj jogosultja tehát a közút és a közterület kezelője, de nincs jogszabályi akadály annak, hogy az önkormányzat a Kötv. 9/B. § (2) bekezdésében foglalt feltételek betartása mellett a parkolóhelyek működtetésével, illetve a díjak, pótdíjak beszedésével kapcsolatos jogok gyakorlását másra (önkormányzati intézményre, önkormányzat többségi részesedésével működő vagy koncessziós gazdálkodó szervezetre) átruházza.

A felperesi legitimáció fontos kérdése az, hogy ki kaphat az önkormányzattól felhatalmazást a parkolási díjak és pótdíjak beszedésére. A jogegységi határozat rendelkező része szerint az önkormányzat által alapított intézmény, illetve gazdasági társaság jogosult a követelést bírósági úton érvényesíteni. Ugyanakkor a jogegységi határozat a IV.1. pontjának harmadik bekezdésében maga is utal arra, hogy az önkormányzatok rendszerint az általuk alapított gazdasági társaságot jogosítják fel erre, ami egyben azt is kifejezi, hogy ilyen jogosultságot más módon is lehet szerezni.

A Kötv. 9/B. §-ának (2) bekezdése alapján az önkormányzat a törzsvagyonának részét képező közutak és műtárgyaik működtetése céljából önkormányzati intézményt, vagy saját többségi részesedésével e célra gazdálkodó szervezetet alapíthat, vagy a működtetést koncesszióba adhatja. Az (5) bekezdés szerint a pályázati kiírásnak meg kell felelnie az e bekezdésben és a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény 8. §-ában foglaltaknak. A (6) bekezdés értelmében a pályázat nyertesének a koncessziós társaságot részvénytársaságként kell megalapítania. A Kötv. 9/C. § (1) bekezdése a koncessziós társaságot jogosítja fel – többek között – arra, hogy az általa üzemeltetett közutak használóitól díjat szedjen. Bár a koncessziós társaságok kívül esnek a jogegységi határozat szabályozási tárgyán, ennek ellenére leszögezhető, hogy a kifejtettek alapján a parkolási díjak és pótdíjak beszedését a koncessziós társaság is a saját nevében érvényesítheti.

A Kötv. 9/B. §-ának 2001. december 31-ig hatályos (3) bekezdése korábban lehetőséget adott arra, hogy az állam vagy az önkormányzat a közutak és a műtárgyaik felújításával, karbantartásával és az üzemeltetésével kapcsolatos feladataikat szerződéssel átengedjék, és ezek a feladatok nem minősültek koncesszióköteles tevékenységnek. A szerződéskötés feltétele volt, hogy a működtetés ne járjon együtt létesítéssel vagy fejlesztéssel, mert akkor már koncessziós szerződést kellett kötni. Ezt a rendelkezést azonban a 2001. évi CIX. törvény 26. § (1) bekezdése hatályon kívül helyezte, így 2002. január 1. napjától koncessziós szerződésen kívüli átengedésnek nincs helye.

A nem koncessziós társaságként vagy nem önkormányzati részvétellel működő parkolási társaságok 2002. december 31. napjáig a Kötv. 9/B. § (3) bekezdése alapján juthattak a jogosítványokhoz, amelyet a kifejtettek alapján a szerződés fennállása alatt gyakorolhatnak. Az ilyen cégek perbeli legitimációját tehát az önkormányzattal 2002. január 1. napja előtt kötött „átengedési” szerződés legitimálja.

Ugyanakkor a jelenleg hatályos rendelkezés szerint olyan gazdasági társaságnak, amelyben az önkormányzatnak nincs többségi részesedése vagy nem koncessziós pályázat útján szerezte meg a parkolási díjak és pótdíjak beszedésére vonatkozó felhatalmazást, az önkormányzat jogszerűen nem engedheti át a kezelésében álló közutak üzemeltetésének jogát.

Összegezve tehát megállapítható, hogy a parkolóhelyek működtetésével, a díjak (pótdíjak) beszedésével kapcsolatos jogok gyakorlásának módjára a Kötv. 9/B. § ad szabályozást; ez az a törvényi keret, mely mögöttes, háttérszabályként – az Ötv.-ben foglalt felhatalmazással együtt – megteremtí az alapját a parkolásra vonatkozó önkormányzati rendeletek megalkotásának.

Az önkormányzati rendelet a Ptk. 685. § a) pontja értelmében jogszabály, ezért e perekben elengedhetetlen a jogviszony keletkezésének helyén és időpontjában irányadó önkormányzati rendelet ismerete és alkalmazása.

2. A parkolási díjtartozás kötelezettje (alperesi legitimáció kérdése)

A jogegységi határozat az EBH 2004. 1028. számú elvi határozatra utalással kimondja, hogy a fizető várakozóhelyen való parkolás – a gépjármű vezetőjének személyére tekintet nélkül – a gépjármű üzemeltetője terhére keletkeztet parkolási díjfizetési kötelezettséget. A gépjármű üzemeltetőjének a közúti közlekedés nyilvántartásáról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Könytv.) 2. § 2. pontjában meghatározott járműnyilvántartásban járműtulajdonosként (üzemeltetőként) feltüntetett személy minősül. A Könytv. 2. § 9. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint ugyanis üzemeltető a jármű tulajdonosa, illetve akit a jármű jogszerű üzemeltetésére szerződés vagy más hitelt érdemlően igazolt jogcím alapján a járműnyilvántartásba bejegyeztek. Az említett törvény 19. § (1) bekezdésének 2003. április 19-től hatályos n) pontja alapján a parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok a parkolási díj vagy pótdíj meg nem fizetése esetén a nyilvántartásból igényelhetik a díj és a pótdíj behajtása érdekében a törvény 9. § (1) bekezdésének a), b), e) és f) pontjában megjelölt adatokat, vagyis a jármű tulajdonosának vagy üzemeltetőjének személyazonosító adatait és lakcímét, szervezet esetében pedig a szervezet megnevezését és székhelyét. Ez a rendelkezés is alátámasztja a jogegységi határozatban foglalt azon megállapítást, hogy az arra jogosult gazdasági társaságnak megvan a perbeli legitimációja.

Kérdés, hogy a Könytv. 1. § (2) bekezdése alapján a közúti közlekedési járműnyilvántartás közhiteles nyilvántartásnak minősül-e. Ehhez képest a parkolási díj (pótdíj) megfizetésére irányuló perben az alperes a gépjármű nyilvántartásban szereplő

gépjármű tulajdonos (üzembentartó) személye valóságnak nem megfelelő (téves) voltára hivatkozhat-e.

Az egyik álláspont szerint a közhitelesnek minősülő nyilvántartásban szereplő személyt kell a jármű tulajdonosának (üzembentartójának) elfogadni, csak külön perben lehet helye az ellenbizonyításnak, a parkolási díj (pótdíj) megfizetésére irányuló perben ilyen bizonyítást nem lehet foganosítani.

Az ezzel ellentétes álláspont azt hangsúlyozza, hogy egyrészt a közúti közlekedési nyilvántartás nem tekinthető közhitelesnek, csupán azok a hatósági okmányok közhitelesek, amelyek a nyilvántartás alapjául szolgálnak. Másrészt e törvényi értelmező rendelkezésből csupán az következik, hogy a törvény a saját alkalmazása szempontjából határozza meg, hogy kit kell a jármű üzemeltetőjének tekinteni. Ez utóbbi felfogás szerint a jármű-nyilvántartásban foglalt adat ellenére a polgári jogviszonyok körében az üzemeltetői minőség elbírálásánál a polgári jogi szabályok az irányadók. A nyilvántartásban foglalt adat az üzemeltető személyére nézve olyan vélelemnek minősül, amely a parkolási díj iránti perben megdönthető. Ezért lehetőség van a parkolási díj iránti perben a jármű üzemeltetője személyének bizonyítására és esetlegesen a megfelelő alperes perbevonása mellett a díj vele szembeni érvényesítésére. Ez okból szükségtelen a külön per megindítását megkövetelni.

(A kérdésben jogegységi határozat előkészítése van folyamatban.)

3. A parkolással keletkező jogviszony természete, következményei

A jogegységi határozat rögzíti, hogy az önkormányzatok annak ellenére, hogy a fizetőparkolás és parkolásgazdálkodás rendszerét rendeletalkotás útján, tehát jogszabállyal szabályozzák, nem közhatalmi jogkört gyakorolnak, hanem a közszolgáltatás körébe tartozó feladatot látnak el, és így a felek között polgári jogi jogviszony keletkezik. A jogviszony e jellegét a pótdíj fizetés jogkövetkezménye sem érinti. Amikor a gépjármű üzemeltetője a fizető várokozó helyen parkol, a helyi önkormányzat által nyújtott és a parkolóhely üzemeltetője által gyakorolt közszolgáltatást vesz igénybe. Az ügylet a parkolóhely üzemeltetője és a gépjármű üzemeltetője között jön létre. A parkolás tényével a Ptk. 216. § (1) bekezdése szerinti ráutaló magatartással a gépjármű üzemeltetője tudomásul veszi, hogy a parkolóhelyen feltüntetett tájékoztatás szerint díjfizetésre köteles. Amennyiben a fizetési kötelezettségét elmulasztja, ugyancsak a tájékoztatás szerint pótdíjfizetéssel tartozik.

Ennek érvényesítési, behajtási rendjét azonban nagymértékben befolyásolja a felek közötti jogviszony természete. Annak a ténynek, hogy a felek között polgári jogi jogviszony áll fenn, komoly jogkövetkezményei vannak, a felek kapcsolatában érvényesülnie kell a Ptk.-ban foglalt alapelveknek.

A Ptk. 4. §-ának (1) bekezdése szerint a polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek megfelelően,

kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. Az együttműködési kötelezettség a polgári jogi jogviszonyok alanyainak egymással szembeni kölcsönös figyelmességével kapcsolatos minimum elvárást fejez ki. Elsősorban a jogszabályi rendelkezésekben nem részletezett értesítési és tájékoztatási követelmények kapcsolódnak ehhez, feltéve, hogy vannak a jogviszonyban a tájékoztatást szükségessé tevő elemek.

A Ptk. az együttműködés keretében általánosan érvényesülő elvként az adott helyzetben általában elvárható magatartás tanúsítását kívánja meg. Az elvárhatóság társadalmi elvárást fejez ki az adott magatartás vonatkozásában. A szervezetekkel szemben a gazdaság és a társadalom bármely területén magasabb az elvárhatóság mértéke, mint a természetes személyeknél.

A Ptk. 277. §-ának (4) bekezdése értelmében a felek a szerződés teljesítésében együttműködni kötelesek, a kötelezettnek a szerződés teljesítése érdekében úgy kell eljárnia, ahogy az az adott helyzetben elvárható, a jogosultnak pedig ugyanilyen módon elő kell segítenie a teljesítést. Az (5) bekezdés szerint a felek a szerződés teljesítését érintő minden lényeges körülményről kötelesek egymást tájékoztatni.

A parkolási társaság eljárása a polgári jogviszony alanyainak egyenlőségére és együttműködésére vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel és a társadalmi elvárással nincs összhangban. A bírói gyakorlat más közszolgáltatást végző szervezetekkel szemben is érvényesíti az együttműködési kötelezettségre vonatkozó rendelkezések betartását (pl. a villamos energia szolgáltatójának a fogyasztóval való együttműködési kötelezettségének hiánya megalapozza az áramszolgáltató kártérítési felelősségét a BH 1992. 408 számú jogeset szerint). Semmiféle jogi indok nem szól amellett, hogy a parkolási gazdasági társaságok esetén ez az elvárás ne érvényesüljön.

A parkolási társaságok gyakorlata nem segíti elő a másik fél teljesítését, és nem tesz eleget annak a társadalmi elvárásnak, amelyet egy polgári jogi jogviszony alanyával szemben támasztanak. A parkolási társaságok általában vélelmezik a parkolási szolgáltatást igénybe vevő fél rosszhiszeműségét, arra hivatkoznak, hogy a bizonyítási teher a felperes állításával szemben mindig az ellenérdekű felet terheli, érvelésük szerint „ha ez nem így lenne, a parkolási díjat egyáltalán nem lehetne beszedni, mert elegendő lenne védekezésként csak annyit mondani, hogy a gépkocsi nem parkolt a megadott helyen és időben, és mindenki mentesülne a díjfizetés alól”.

A gépjármű szélvédőjére helyezett fizetési felszólítás nem alkalmas módszer a fizetési kötelezettség beálltáról való tudomásszerzésre. Reálisan számolni kell azzal is, hogy azt a gépjármű üzemeltetőjének tudomása nélkül onnan eltávolíthatják, a szél elfújhatja, a gépkocsi üzemeltetője a járművet más személynek átengedheti, aki nem feltétlenül hozza az üzemeltető tudomására, hogy szabálytalan parkolási eseménye volt. Ilyen okok miatt a gépjármű üzemeltetője a jóhiszeműsége esetében sem feltétlenül szerez tudomást fizetési kötelezettsége beálltáról, ezért joggal tarthatna igényt arra, hogy a vele szemben felszámított parkolási díjról (pótdíjról) legalább a befizetési határidő lejártát követően haladéktalanul értesüljön. Ez lehetőséget adna számára arra, hogy a parkolási társaság esetleges tévedését korigálhassa (pl. még rendelkezik a parkolójeggyel vagy emlékszik, hogy a gépkocsival máshol tartózkodott és ezt igazolni is tudja), vagy az immár tudomására jutott és általa elfogadott összeget

kamatok nélkül rendezhesse. Évekkel a parkolási eseményeket követően indított polgári eljárásban gyakorlatilag lehetetlen a parkolási szolgáltatást állítólag igénybe vevő gépjármű üzemeltetője részére, hogy kimenthesse magát. Nem életszerű és nem elvárható követelmény, hogy a gépjármű-tulajdonosok (üzemeltetők) évekre visszamenőleg összegyűjtsék és megőrizzék a parkolási díj kifizetését igazoló bizonylatokat.

A parkolási díj és pótdíj megfizetése iránti perekben a bíróságok általában nem fogadják el a fizetési kötelezettség kimentésére előadott azt az alperesi hivatkozást, hogy részére fizetési felszólítást nem kézbesítettek. Ilyen hivatkozás esetén megállapítják, hogy a parkolási társaság igénye nem évült el, mert az elévülési idő 5 év, ezen belül a társaság az igényét bármikor érvényesítheti. További érvelés e körben, hogy elegendő a kézi számítógépbe bevitt adatok helyszínen történő kinyomtatása és annak a gépjármű szélvédőjére történő elhelyezése, ugyanis a parkolási társaság részére az önkormányzati rendelet további eljárási szabályokat nem tartalmaz, a kézbesítésnek ez a módja nem kifogásolható. Az ítéleti indokolások szerint kétségtelen ugyan, hogy az értesítések így nem minden esetben jutnak el a címzetthez, ennek azonban jelentőséget nem tulajdonítanak, mivel a jogalkotó a kézbesítés igazolható megtörténtéhez joghatást nem fűz (pl. a követelés esedékessé válását). Annak kockázatát pedig, hogy a felszólítást illetéktelen személy a gépkocsiról eltávolítja, nem lehet a parkolás jogszerűségét ellenőrző parkolási társaságra áthárítani, vagyis ezt a kockázatot az ügyfél viseli.

Összegezve: a jogviszony természete, a fizetési kötelezettséget keletkeztető parkolási esemény jellege miatt indokolt lenne a jogosulti igényérvényesítéshez perindítási határidő előírása, ami jogszabályi rendezést igényel. Nagymértékben kiszűrhetné a kézbesítés hiánya miatti vitákat olyan nyilvántartási rendszer kialakítása, amely lehetővé tenné a betekintést, ezáltal a jogkövetkezmény nélküli teljesítést az érdekeltek számára.

4. A bizonyítási teher

A Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el. A parkolási társaságnak egyrészt azt kell bizonyítania a perben, hogy a gépjármű olyan időpontban parkolt az általa ellenőrizni jogosult területen, amikor a parkolási díj fizetése a rendelet szerint kötelező, másrészt a parkolás tényleges helyszínét, amely kihatással van az övezeti besorolás alapján felszámítható díj és pótdíj összegére. A parkolási társaságnak kell továbbá bizonyítania azt is, hogy a szabálytalan parkolási eseményt az a gépjármű követte el, amelynek az azonosítására szolgáló adatait rögzítette. (Budapesten az önkormányzati rendelet mellékletében foglaltak szerint jár el a parkolási társaság, a kialakult gyakorlat alapján a gépjármű színét, típusát és rendszámát rögzítik.)

A parkolás üzemeltetőnek az önkormányzati rendeletben meghatározott eljárása nem menti fel a parkolási társaságot az alól a polgári jogi kötelezettség alól, hogy az általa

állított körülményeket a perben az alperes tagadása esetében bizonyítsa. A felperes állítása önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a bíróság a keresetnek megfelelő marasztaló határozatot hozzon a tényállításait tagadó alperessel szemben. Ehhez az is szükséges, hogy a felperes az állításait megfelelő bizonyítási eszközökkel is alátámassza. A perekben a parkolási társaság által benyújtott adatlapok még a teljes bizonyító erejű magánokiratra megállapított követelményeknek sem tesznek eleget, ugyanis azokon nem szerepel a parkolási társaság cégjegyzésére jogosult személyének a cégszerű aláírása, hanem a kézjegy csak rá van bélyegezve az adatlapra. Ugyanakkor az adatlapok teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalása sem változtatna azon, hogy az adatlapok tartalma kizárólag a felperes előadásának minősül.

A parkolási társaság alaptalanul hivatkozik arra, hogy a bizonyítási teher átfordul és az ellenfelet terheli. A bizonyítási teher átfordulásának szabályait a törvények állapítják meg. (Ilyen helyzet áll fenn a vélelmek esetében, amelyeket ellenkező bizonyításig valónak kell elfogadni, hasonlóképpen a perújító felet terheli az alapperben megállapított tényállással kapcsolatban az annak megdöntésére irányuló bizonyítási teher.)

A parkolási társaság és a parkolási szolgáltatást igénybe vevő jogviszonyában azonban a bizonyítási teher ilyen átfordulását jelentő körülmény nincs. Ha a bizonyítási teher az alperesre hárulna, akkor ez azt eredményezné, hogy az ügyfélnek kellene évekre visszamenőleg bizonyítania, hogy a megjelölt helyen és időben nem vette igénybe a parkolási szolgáltatást. A nemleges tényre vonatkozó bizonyítás a fél jóhiszeműsége esetében is szinte lehetetlen. Az egyenrangú felek polgári jogi kapcsolatában a parkolási társaságot ilyen egyoldalú előny nem illetheti meg, különös figyelemmel arra is, hogy parkolási szolgáltatással hivatásszerűen foglalkozik, és az ügyfelek gyakran természetes személyek, akik esetében az elvárhatósági mérce alacsonyabb. (A Ptk. szabályozása ezt a tényt például a fogyasztóvédelmi szabályozás körében hangsúlyozottan érvényesíti.)

A parkolási társaságnak a perekben elfoglalt jogi álláspontja az, hogy ha a bizonyítás őt terhelné is, a bizonyítási kötelezettségének az adatlapok csatolásával eleget tesz, ezért más bizonyítékra nincs szükség. A számítógépes rendszere olyan zárt rendszer, amely alapján a tévedés lehetősége elenyésző. A parkolási események nagy száma és a különböző parkolóőrök eljárása pedig önmagában igazolja, hogy az adatlapokon rögzítettek megfelelnek a valóságnak.

Vitatható azonban, hogy a számítógépes rendszer valamennyi eleme valóban zárt rendszert alkot-e. Az adatbevitel ugyanis – mely a rendszer első eleme – valójában nem zárt része a rendszernek. Amennyiben a parkolóőrnek, mint a parkolási társaság alkalmazotjának a szubjektív észlelésen alapuló cselekménye más személy vagy más eszköz által nem kontrollált eljárás keretében történik, a perben önmagában nem bizonyíthatja a zárt rendszerbe általa bevitt adatok valóságát. (E megállapítást a konkrét ügyekből szerzett következő adatok is alátámasztják: A Fővárosi Bíróság előtt folyamatban volt egyik ügyben megállapított tényállás szerint a felperesi parkolási társaság 77 parkolóóra éveken keresztül 270 esetben azonosan és egyformán úgy határozta meg az alperes gépjárműjének típusát, hogy „honda, valamilyen honda”. Egy másik ügy tényállása szerint ugyanazt a gépjárművet négy hónap időtartam alatt 24

alkalommal narancs, 8 alkalommal piros, 13 esetben barna, 8 esetben sárga színűként rögzítették a parkolóőrök. További ügyben megállapított tényállás szerint 13 esetben történt olyan adatbevitel, amelynél a gépjármű színe eltért az alperes gépkocsijának színétől.)

Az adatbevitelt követően tehát a társaság zárt rendszere már csak ezeket a parkolóőr által – alappal vagy alaptalanul – betáplált adatokat rögzíti, őrzi meg. Az a tény, hogy a parkolóőr által a kézi számítógépbe betáplált adatok megegyeznek a gépjármű-nyilvántartás rendszerében szereplő adatokkal, még ugyancsak nem bizonyítja, hogy az adott gépjármű ténylegesen a megjelölt helyen és időben parkolt. Mivel a bizonyítási kötelezettség a felperes parkolási társaságot terheli, neki kell viselnie a perben a bizonyítási teherből származó jogkövetkezményeket is.

(Egyébként még a ténylegesen közhatalmat gyakorló, hatósági jogkörben eljáró rendőrséget sem menti fel a bizonyítási kötelezettség alól a jogviszony természete. A jogszabályok – a 90-es évek közepétől – a rendőrség számára is kötelezővé teszik, hogy a rendőrség a gépjármű elszállítása előtt a helyszínen fénykép és videófelvételekkel igazolja az intézkedése indokoltságát. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény felhatalmazása alapján kiadott, a kerékbilincs alkalmazásáról rendelkező 143/1995. (XI.31.) Korm. rendelet 12. §-a a rendőrség, mint hatóság számára előírja, hogy a jármű elszállításának megkezdése előtt arról fénykép vagy videó-felvételt készítsen, továbbá jegyzőkönyvet vegyen fel. Ezt követően az üzembentartó írásbeli értesítésére is sor kerül. Nem elegendő tehát, hogy a rendőr, mint hatósági személy a helyszínen az általa látottakat írásban rögzítse, és arra a tényre sem elegendő hivatkozni, hogy az üzembentartó vagy a vezető tudta, hogy nem megfelelő helyen parkol.)

A perekben adatok merültek fel arra, hogy az utóbbi időben a parkolási társaságok immár az adatlapokon kívül a parkolóőrök által a helyszínen digitális kamerával készített felvételeket is csatolnak a szabálytalan parkolási eseményekről és a digitális kamera a helyszín mellett az időpontot is rögzíti. Ebben az esetben, ha a gépjármű rendszáma, típusa, a parkolási helyszín és az időpont a felvételtől egyértelműen megállapítható, a parkolóőr szubjektív észlelése mellett más bizonyíték is szól a parkolási társaság követelésének megalapozottsága mellett. Az ilyen perekben az ügyfél azzal már nem tudja sikeresen kimenteni magát, hogy az adott időben más helyen tartózkodott a gépjárműve. A parkolási társaság követelésének megalapozatlanságát az ügyfél csak azzal tudná megfelelően bizonyítani, ha a digitális kamera felvételének meghamisított voltára hivatkozna, e tekintetben azonban a bizonyítási teher már őt terheli.

Az ezzel ellentétes jogi álláspont szerint a parkolási társaságok működési körében kiállított adatlapokban foglaltak alperes által történő vitatása nem teszi kétségessé az okiratok tartalmának valóságát, így az alperest terheli annak bizonyítása, hogy a felperesi állítással szemben az adott szabálytalan parkolás rögzítésére alaptalanul került sor. E felfogás elegendő bizonyítékként értékeli azt a tényt, hogy zárt adatkezelési rendszer áll fenn a parkolóőr kézi számítógépe és a parkolási társaság központi számítógépe között, és a bevitt adatokat utóbb nem lehet megváltoztatni.

Végül a bizonyítás körében a bíróságok a parkolási társaságok hivatkozása alapján javukra értékelik azt a tényt is, hogy a helyszínen parkoló-ellenőrök ellenőrzik a parkolóőrök tevékenységét a visszaélések elkerülése érdekében.

Összegezve: a parkolási perekben két ellentétes állítás áll szemben egymással és a bíróság a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok figyelembevételével, a bizonyítás eredményének szabad mérlegelése alapján dönthet arról, hogy melyik állítást fogadja el ítékezése alapjául.

5. A pótdíj mértéke, jogi természete, a pótdíj utáni kamat kérdése

A fizető várakozóhelyen történő parkolás – a korábban kifejtettek szerint – szolgáltatás igénybevételét jelenti, amely ellenszolgáltatás nyújtását feltételezi. Annak ellenére, hogy az önkormányzat – a parkolóhely üzemeltetőjén keresztül – közszolgáltatásként teszi lehetővé a parkolóhely használatát, a jogviszony polgári jogi jellege fennmarad, a szolgáltatásért megszabott ellenszolgáltatást az önkormányzati rendelet szerint megállapított mértékben meg kell fizetni.

A jogviszony sajátossága, hogy az ellenszolgáltatás mértékét az önkormányzati rendelet, mint jogszabály állapítja meg. E körülmény egyben kizárja, hogy a Ptk. 201. § (2) bekezdésére alapított megtámadási jog alkalmazható legyen, tehát a sérelmet szenvedett fél nem hivatkozhat a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbségre.

A rendelet a szolgáltatás igénybevevője által teljesítendő ellenszolgáltatás elemeit alapdíjban, díjkülönbözetben és pótdíjban határozza meg. Mivel e szabályozás szerint a pótdíj is része az ellenszolgáltatásnak, ezért annak mértéke sem tehető vitássá a már hivatkozott megtámadási ok alapján.

Felvethető azonban az a kérdés, hogy a polgári jogviszony egyik alanya – a bevételben érdekelt fél – korlátozás nélkül jogosult-e a szolgáltatás igénybevételének, díjának, illetve pótdíjának meghatározására. (A Kötv. végrehajtására kiadott 30/1988. (IV. 21.) MT rendelet 27. § (2) bekezdése, bár a közút nem közlekedési célú igénybevétele esetére, de az állami közút kezelőjének díj és pótdíj összegének megállapítására való miniszteri feljogosításnál a pótdíj felső határát maga meghatározza azzal, hogy az legfeljebb az igénybevételi díj tízszerese lehet.)

Az önkormányzatok esetében is megfontolandó és indokolt lenne, hogy a pótdíj felső határát magasabb szintű jogszabály állapítsa meg, nem pedig a bevétel mértékében érdekelt önkormányzat.

Mindez azonban a bíróság előtti eljárásban sem a felek, sem a bíróság által vitássá nem tehető, az önkormányzati rendelet, mint jogszabály kontrollja ugyanis az Alkotmánybíróságra tartozik.

Vitás a megítélésére annak a kérdésnek, hogy a pótdíj után késedelmi kamat jogszerűen felszámítható-e. Bár az előzőekben kifejtettek szerint a pótdíj is az ellenszolgáltatás egyik eleme, mégis szükséges annak vizsgálata, hogy valójában mi a pótdíj funkciója. A pótdíj jogi természetének megítélésétől függően lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy a pótdíj után késedelmi kamat felszámítható-e vagy sem.

A nyelvtani értelmezés és a jogalkotó célja alapján egyértelműnek tűnik, hogy a pótdíj magát a késedelmes fizetést mintegy büntető jelleggel, „bírsággal” szankcionálja. A bírói gyakorlat általában a pótdíjat mégsem tekinti az egyéb jogszabályokban foglalt bírságokkal azonos jellegűnek és a perekben a pótdíj után is megítéli a késedelmi kamatot. Amennyiben elfogadható lenne az a jogértelmezés, hogy a pótdíj – funkcióját, jogi természetét tekintve – bírságnak minősül, ebből az következne, hogy a bírság után késedelmi kamat nem jár.

Másik megközelítésben a pótdíj a kötbér jogintézményével mutat hasonlóságot: olyan kötelezettség, amely a szerződés teljesítésének elmaradása avagy a nem szerződésszerű teljesítés esetére áll be. E felfogás mellett a pótdíjnak a késedelmi kötbér tartalmával azonos jellege kizárja azt, hogy egyidejűleg a késedelmi kamat is alkalmazható legyen.

A témához kapcsolódó joganyag:

Az Alkotmánybíróság 31/1996. (VII. 3.) AB határozata

A Legfelsőbb Bíróság 2/2005. KPJE határozata

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.)

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (Kötv.)

A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (Könytv.)

Budapest Főváros Önkormányzata 38/1993. (XII. 27.) Főv. Kgy. rendelete

19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet

A Legfelsőbb Bíróság EBH 1028. számú elvi határozata